

ZESTAW KONTROLNY DLA NAUCZYCIELA/LKI

Lp.	Nazwa gatunku	Grupa*	Opis	Miniatura zdjęcia
1	orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	B	Jestem dużym ptakiem drapieżnym z rodziny jastrzębiowatych. Moja głowa i całe upierzenie są jednolicie ciemnobrązowe, z rozjaśnieniami u nasady lotek. Mam ciemny dziób, żółte palce i krótki ogon. Na mieszkanie wybieram stare, rozległe lasy liściaste i mieszane. Najlepiej, kiedy obok są pola, łąki, jeziora lub mokradła, nad którymi poluję. Zjadam małe ssaki, płazy, gady i drobne bezkręgowce. W Polsce gniazduję głównie na Warmii i Mazurach oraz w Małopolsce, ale bardzo nielicznie. Zimą spędzam w Afryce. Jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową, bo ludzie likwidują bagna, stare lasy i tradycyjne uprawy, których potrzebuję do życia.	
2	kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	A	Jestem małym płazem bezogonowym. Na grzbiecie mam gruczoły jadowe, a na brzuchu jaskrawe pomarańczowe plamy. Dzięki temu skutecznie odstrasza ludzi i inne zwierzęta. Żyję w wodzie, zadowolają mnie nawet niewielkie kałuże albo koleiny na polnych drogach. Jak wysychają – szukam sobie nowego domu. Na ląd wychodzę tylko, by móc tam wygodnie zapaść w zimowy sen.	
3	wilk szary <i>Canis lupus</i>	M	Jestem drapieżnym ssakiem, zamieszkującym lasy, równiny oraz tereny bagienne. Mierzę do 170 cm długości (wraz z ogonem), mam grube białobrązowe lub -czarne futro, szpiczaste uszy, długi ogon i przenikliwe jasne oczy. W moim pysku są 42 ostre zęby, które z łatwością złapią ryby, mniejsze ssaki, jelenie, dziki czy sarny. Czasem zjadam także padlinę. Jestem zwierzęciem stadnym. Moja wataha wyznacza sobie terytorium, którego nie może naruszać inna. Kiedyś w całej Polsce oraz innych częściach świata żyło wielu moich braci oraz siostr. Potem ludzie zaczęli na nas polować i zostało nas naprawdę niewiele. Teraz ludzie mnie chronią, jakby wreszcie zrozumieli, że jestem bardzo cennym gatunkiem.	
4	bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	B	Jestem dużym brodzącym ptakiem wędrownym, blisko spokrewnionym z jednym z waszych skrzydlatych ulubieńców. Moje pióra są czarne, z białym podogonem, piersią i brzuchem. Mam czerwone nogi, dziób oraz obwódki wokół oczu. W Polsce żyję w lasach liściastych i mieszanych, gdzie dociera mało światła, na podmokłych łąkach, stawach i trzęsawiskach. Lubię miejsca, gdzie mieszkają bobry, bo ich tamy tworzą małe rozlewiska – idealne dla mnie. Zakładam gniazda głównie w koronach drzew, ale potrafię też zbudować dom na skałach gór.	
5	błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	B	Jestem dużym ptakiem drapieżnym z rodziny jastrzębiowatych. Mam długie szarobrązowe skrzydła, wąski niebieskawopopielaty ogon, żółte nogi, brązowy grzbiet oraz żółtobiałą głowę i pierś. Lubię tereny otwarte i nie zapuszczam się do lasów. Możecie mnie zobaczyć, kiedy latam nad zarośniętymi zbiornikami wodnymi lub mokradłami. Poluję na drobne ssaki, ptaki, płazy, ryby oraz owady. W Polsce żyję od marca do października, a zimy spędzam zwykle w Afryce. Jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową, gdyż ludzie zbyt często wykasują moje trzcinowiska i szuwary, pozbawiając mnie domu.	

6	dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	B	Jestem średniej wielkości ptakiem zamieszkującym lasy Eurazji. Zamieszkuję bory iglaste, lasy mieszane, ale też zadrzewienia i duże parki miejskie. Moje pióra są zwykle całe czarne, choć czasem na brzuchu jestem ciemnoszary. Samce mojego gatunku mają charakterystyczną, czerwoną czapeczkę od czoła do karku, samice - jedynie wąską czerwoną przepaskę na potylicy. Dobieramy się w stałe pary nawet na całe życie. Mam żółte oczy i bardzo mocny, jasny dziób. Wykuwam nim w pniach drzew dziuple i szukam pożywienia, głównie mrówek oraz kózkowatych. Z moich dziupli korzysta kilkadziesiąt gatunków ptaków, ssaków oraz zwierząt bezkręgowych.	
7	żuraw zwyczajny <i>Grus grus</i>	B	Jestem dostojnym, szarym ptakiem z długimi, zwisającymi piórami na ogonie i grzbiecie. Moja głowa jest u góry karminowa, jej boki są białe, a czoło i przód długiej szyi - czarne. Do niedawna można mnie było spotkać w całej Europie, ale ludzie osuszyli podmokłe lasy i zniszczyli moje łągowiska. Dziś w Polsce występuję tylko miejscowo, dlatego zostałem objęty ścisłą ochroną gatunkową. Wymagam waszej pomocy i dbania o moje siedliska: rozległe bagna wśród lasów, torfowiska, wrzosowiska, tereny podmokłe i bagienne nad jeziorami oraz starorzeczami.	
8	wydra europejska <i>Lutra lutra</i>	M	Jestem niewielkim drapieżnym ssakiem. Mam małe uszy i brązowe futerko z jasnym podgardlem. Choć mieszkam w całej Polsce, to jestem bardzo rzadka i zagrożona wyginięciem. Jeśli jednak dopisze Wam szczęście, spotkacie mnie nad brzegiem Bałtyku, nad nabrzeżami rzek, potoków, stawów i jezior. Buduję w skarpach nory, do których wejście znajduje się pod powierzchnią wody. Czasami zajmuję też nory lisów lub borsuków. Jedną z moich sióstr gra Marlenę w serialu „Pingwiny z Madagaskaru”.	
9	dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	B	Jestem średniej wielkości ptakiem Eurazji. Zamieszkuję stare lasy liściaste (buczyny, grądy i łęgi), zadrzewienia śródpolne, a nawet szpalery wokół stawów. Lubię martwe i obumierające drzewa, w których wykuwam sobie dziuple. Żeruję głównie na ziemi lub w miękkim drewnie, szukając mrówek i innych owadów. Jem też jarzębinę, orzechy i owoce bzu. Moja głowa, kark, szyja oraz spód ciała są szare, a skrzydła oliwkowe. Po bokach głowy, za dziobem mam czarny wąs. U samców na czole pojawia się mała czerwona czapeczka, za którą biegną brunatne pręgi. W pary dobieramy się tylko na łęgi.	
10	poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	I	Jestem małym mięczakiem lądowym, mierzącym do 2 mm wzrostu. Lubię różnego rodzaju siedliska bogate w wapnienie, np. wilgotne łąki, młaki, zarośla czy słone bagna nadmorskie. Poznać mnie można po lewoskrętnej brązowej muszli z sercowatym otworem i 4-5 ząbkami uzbrojenia otworu. Mam ciemnoszare, krępe ciało oraz grube czułki zakończone wrażliwymi oczami. Po spodniej stronie głowy mam otwór gębowy z tzw. tarką, która pomaga mi zdobywać pokarm. W wilgotne poranki żeruję na zbutwiałych liściach roślin, zjadając rozwijające się tam mikroorganizmy. Jestem gatunkiem wysoko zagrożonym wyginięciem w skali całego świata, dlatego m. in. w Polsce objęto mnie ścisłą ochroną.	

*Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

ZESTAW DLA UCZNIÓW/UCZENNIC

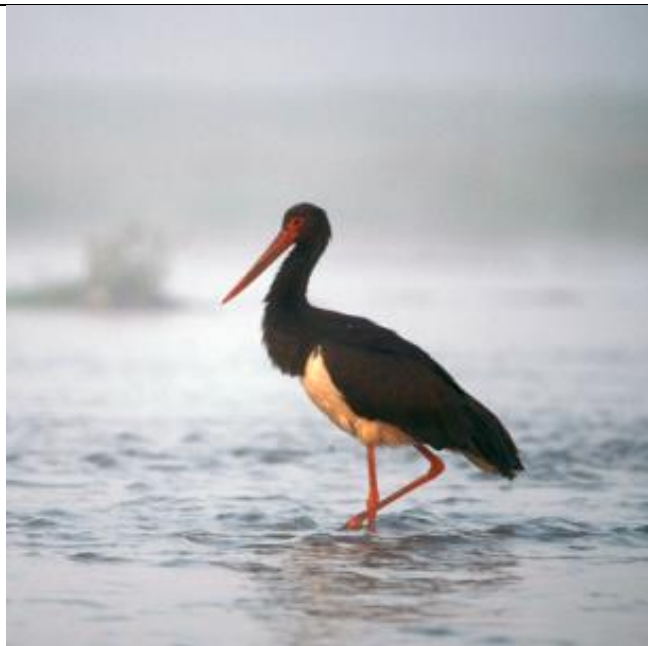
orlik krzykliwy

kumak nizinny

wilk szary

bocian czarny

błotniak stawowy

dzięcioł czarny

żuraw zwyczajny

wydra europejska

dzięcioł zielonosiwy

poczwarówka zwężona

1. Jestem dużym ptakiem drapieżnym z rodziny jastrzębiowatych. Moja głowa i całe upierzenie są jednolicie ciemnobrązowe, z rozjaśnieniami u nasady lotek. Mam ciemny dziób, żółte palce i krótki ogon. Na mieszkanie wybieram stare, rozległe lasy liściaste i mieszane. Najlepiej, kiedy obok są pola, łąki, jeziora lub mokradła, nad którymi poluję. Zjadam małe ssaki, płazy, gady i drobne bezkręgowce. W Polsce gniazduję głównie na Warmii i Mazurach oraz w Małopolsce, ale bardzo nielicznie. Zimą spędzam w Afryce. Jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową, bo ludzie likwidują bagna, stare lasy i tradycyjne uprawy, których potrzebuję do życia.

2. Jestem małym płazem bezgonowym. Na grzbiecie mam gruczoły jadowe, a na brzuchu jaskrawe pomarańczowe plamy. Dzięki temu skutecznie odstrasza ludzi i inne zwierzęta. Żyję w wodzie, zadowolają mnie nawet niewielkie kałuże albo koleiny na polnych drogach. Jak wysychają – szukam sobie nowego domu. Na ląd wychodzę tylko, by móc tam wygodnie zapaść w zimowy sen.

3. Jestem drapieżnym ssakiem, zamieszkującym lasy, równiny oraz tereny bagienne. Mierzę do 170 cm długości (wraz z ogonem), mam grube białobrzazowe lub -czarne futro, szpiczaste uszy, długi ogon i przenikliwe jasne oczy. W moim pysku są 42 ostre zęby, które z łatwością złapią ryby, mniejsze ssaki, jelenie, dziki czy sarny. Czasem zjadam także padlinę. Jestem zwierzęciem stadnym. Moja wataha wyznacza sobie terytorium, którego nie może naruszać inna. Kiedyś w całej Polsce oraz innych częściach świata żyło wielu moich braci oraz sióstr. Potem ludzie zaczęli na nas polować i zostało nas naprawdę niewiele. Teraz ludzie mnie chronią, jakby wreszcie zrozumieli, że jestem bardzo cennym gatunkiem.

4. Jestem dużym brodzącym ptakiem wędrownym, blisko spokrewnionym z jednym z waszych skrzydlatych ulubieńców. Moje pióra są czarne, z białym podogonem, piersią i brzuchem. Mam czerwone nogi, dziób oraz obwódki wokół oczu. W Polsce żyję w lasach liściastych i mieszanych, gdzie dociera mało światła, na podmokłych łąkach, stawach i trzęsawiskach. Lubię miejsca, gdzie mieszkają bobry, bo ich tamy tworzą małe rozlewiska – idealne dla mnie. Zakładam gniazda głównie w koronach drzew, ale potrafię też zbudować dom na skałach gór.

<p>5. Jestem dużym ptakiem drapieżnym z rodziny jastrzębiowatych. Mam długie szarobrązowe skrzydła, wąski niebieskawo-popielaty ogon, żółte nogi, brązowy grzbiet oraz żółtobiałą głowę i pierś. Lubię tereny otwarte i nie zapuszczam się do lasów. Możecie mnie zobaczyć, kiedy latam nad zarośniętymi zbiornikami wodnymi lub mokradłami. Poluję na drobne ssaki, ptaki, płazy, ryby oraz owady. W Polsce żyję od marca do października, a zimy spędzam zwykle w Afryce. Jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową, gdyż ludzie zbyt często wykaszają moje trzcinowiska i szuwały, pozbawiając mnie domu.</p>	<p>6. Jestem średniej wielkości ptakiem zamieszkującym lasy Eurazji. Zamieszkuję bory iglaste, lasy mieszane, ale też zadrzewienia i duże parki miejskie. Moje pióra są zwykle całe czarne, choć czasem na brzuchu jestem ciemnoszary. Samce mojego gatunku mają charakterystyczną, czerwoną czapkę od czoła do karku, samice - jedynie wąską czerwoną przepaskę na potylicy. Dobieramy się w stałe pary nawet na całe życie. Mam żółte oczy i bardzo mocny, jasny dziób. Wykuwam nim w pniach drzew dziuple i szukam pożywienia, głównie mrówek oraz kózkowatych. Z moich dziupli korzysta kilkadziesiąt gatunków ptaków, ssaków oraz zwierząt bezkręgowych.</p>
<p>7. Jestem dostojnym, szarym ptakiem z długimi, zwisającymi piórami na ogonie i grzbiecie. Moja głowa jest u góry karminowa, jej boki są białe, a czoło i przód długiej szyi - czarne. Do niedawna można mnie było spotkać w całej Europie, ale ludzie osuszyli podmokłe lasy i zniszczyli moje łągowiska. Dziś w Polsce występuję tylko miejscowo, dlatego zostałem objęty ścisłą ochroną gatunkową. Wymagam waszej pomocy i dbania o moje siedliska: rozległe bagna wśród lasów, torfowiska, wrzosowiska, tereny podmokłe i bagienne nad jeziorami oraz starorzeczami.</p>	<p>8. Jestem niewielkim drapieżnym ssakiem. Mam małe uszy i brązowe futerko z jasnym podgardłem. Choć mieszkam w całej Polsce, to jestem bardzo rzadka i zagrożona wyginięciem. Jeśli jednak dopisze Wam szczęście, spotkacie mnie nad brzegiem Bałtyku, nad nabrzeżami rzek, potoków, stawów i jezior. Buduję w skarpach nory, do których wejście znajduje się pod powierzchnią wody. Czasami zajmuję też nory lisów lub borsuków. Jedną z moich sióstr gra Marlenę w serialu „Pingwiny z Madagaskaru”.</p>
<p>9. Jestem średniej wielkości ptakiem Eurazji. Zamieszkuję stare lasy liściaste (buczyny, grądy i łęgi), zadrzewienia śródpolne, a nawet szpalery wokół stawów. Lubię martwe i obumierające drzewa, w których wykuwam sobie dziuple. Żeruję głównie na ziemi lub w miękkim drewnie, szukając mrówek i innych owadów. Jem też jarzębinę, orzechy i owoce bzu. Moja głowa, kark, szyja oraz spód ciała są szare, a skrzydła oliwkowe. Po bokach głowy, za dziobem mam czarny wąs. U samców na czole pojawia się mała czerwona czapka, za którą biegną brunatne pręgi. W pary dobieramy się tylko na łągi.</p>	<p>10. Jestem maleńkim mięczakiem lądowym, mierzącym do 2 mm wzrostu. Lubię różnego rodzaju siedliska bogate w wapienie, np. wilgotne łąki, młaki, zarośla czy słone bagna nadmorskie. Poznać mnie można po lewoskrętnej brązowej muszli z sercowatym otworem i 4-5 ząbkami uzbrojenia otworu. Mam ciemnoszare, krępe ciało oraz grube czułki zakończone wrażliwymi oczami. Po spodniej stronie głowy mam otwór gębowy z tzw. tarką, która pomaga mi zdobywać pokarm. W wilgotne poranki żeruję na zbutwiałych liściach roślin, zjadając rozwijające się tam mikroorganizmy. Jestem gatunkiem wysoko zagrożonym wyginięciem w skali całego świata, dlatego m. in. w Polsce objęto mnie ścisłą ochroną.</p>

Projekt finansowany z:

www.eeagrants.org

ZGODNIE Z NATURĄ

Pomoce zostały opracowane w ramach projektu Zgodnie z Naturą, prowadzonego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

www.globalna.ceo.org.pl

Opracowanie: Paulina Brokos

Źródła fotografii: <http://www.wikipedia.org/>, <http://ptakipolskie.blox.pl/>, <http://www.naturschutz-fachinformationssysteme-nrw.de/>, <http://www.poczwarowki.kp.org.pl/>, <http://www.resimsitesi.com/>, <http://bollywoodpictures.esy.es/>